
NOWE FUNKCJE WSPÓŁCZESNEJ BIBLIOTEKI

XII Bałtycka Ogólnopolska Konferencja „Zarządzanie i Organizacja Bibliotek” pod hasłem „Mobilna biblioteka – mobilne technologie – mobilni bibliotekarze – mobilni czytelnicy”,
10-11 maja 2018 r., Gdańsk

Biblioteki publiczne w XXI wieku odczuwają czas przemian technologicznych, informatycznych, które wydawałoby się mogą niekorzystnie wpływać na ich funkcjonowanie w lokalnym środowisku np. niebezpieczeństwo odejścia czytelników z uwagi na powszechną dostępność medialną i cyfrową do informacji, do zasobów wiedzy. Nic bardziej mylnego. W Polsce biblioteki publiczne, kojarzone często trochę jak symbol minionego czasu, w sposób nowatorski i twórczy kreują swój nowy wizerunek w społeczeństwie.

Duże znaczenie ma mobilność zewnętrzna bibliotek. Ich współpraca z instytucjami kulturalnymi, społecznymi, edukacyjnymi, gospodarczymi jest nieodzowna. Biblioteka przyszłości to właśnie biblioteka mobilna, zaangażowana, wychodząca poza schematy. Jej nowe funkcje, to również nowe umiejętności bibliotekarzy, nowa wiedza zdobywana na konferencjach, wyjazdach studyjnych, praktykach, we współpracy międzynarodowej. Doskonałym przykładem jest nasze, dzisiejsze spotkanie i konferencja.

Znaczna część życia współczesnego społeczeństwa przeniosła się do sieci. Rozwój nowych technologii oraz komunikacji elektronicznej sprawił, że tradycyjne usługi bibliotek zmieniły swoją formę i przekształciły się w tzw. e-usługi, dostępne za pośrednictwem Internetu. W odpowiedzi na oczekiwania coraz bardziej wymagających użytkowników, w ofercie współczesnych bibliotek pojawiło się coraz więcej i więcej zdalnych usług elektronicznych.

Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze w zakresie udostępniania informacji i korzystania ze zbiorów proponuje Czytelnikom m.in.:

- dostęp do katalogów on-line,
- dostęp do zasobów cyfrowych biblioteki poprzez Jeleniogórską Bibliotekę Cyfrową,
- sieć Wi-Fi,
- Cyfrową Wypożyczalnię Międzybiblioteczną Publikacji Naukowych ACADEMICA,
- możliwość bezpłatnego wypożyczania ebooków dostępnych w serwisie Legimi,
- całodobowa wrzutnia oraz książkomat,
- możliwość kontaktu ze sztuką w wirtualnej „Galerii w Tle”,
- uczestnictwo w internetowych quizach literackich.

Oczywistością jest obecność Książnicy na portalach społecznościowych (Facebook, Instagram), biblioteczne blogi oraz dostęp do ksero, skanera, możliwość wydruku.

Równie istotne są mobilne formy komunikacji w kontaktach z Czytelnikiem stosowane w Książnicy Karkonoskiej np.:

- esemesowe,
- poczta elektroniczna,
- formularz kontaktowy „zapytaj bibliotekarza”,
- powiadomienia newsletterem,
- wirtualny przewodnik po bibliotece,
- konto elektroniczne Czytelnika z możliwością zamówienia materiałów i przedłużenia wypożyczeń.

Wśród użytkowników bibliotek, wzrosła popularność własnych narzędzi mobilnych (smartfon, tablet, laptop). Zdecydowanym liderem, jak wynika z prezentowanych na konferencji, wyników badań, jest smartfon, który w sposób wygodny i natychmiastowy pozwala na korzystanie z treści i usług cyfrowych oraz służy do wyszukiwania informacji również tej odnoszącej się do świata nauki i edukacji. Potwierdzenie tej konkluzji znalazłam bez problemu we własnej praktyce bibliotekarskiej (wiersz czytany ze smartfonu, kod kreskowy z karty bibliotecznej, pozycje w katalogu on-line). Oczywiście zasoby i usługi biblioteczne muszą być do tego wcześniej odpowiednio przygotowane.

Wspomniana już mobilność biblioteki wobec przewartościowania sposobu jej funkcjonowania, to jej otwartość na odbiorcę, innowacyjność oraz np. łączenie przestrzeni o różnych funkcjach w jedną „bogatszą przestrzeń”. Tak jak do współczesnej kawiarni przenikają regały z książkami, tak do współczesnej biblioteki przenika styl życia oparty na wspólnym spędzaniu czasu. Postrzeganie przez społeczeństwo biblioteki jako miejsca spotkań, wspólnego spędzania czasu, to zasadnicza zmiana w podejściu do instytucji, pojmowanej do niedawna jako statyczna, trwała i przewidywalna.

W działaniach jeleniogórskiej Biblioteki przykładem mogą być cykliczne wydarzenia :

- Strefa kreatywna – warsztaty z włóczką,
- DKK Poeci,
- Prasowy Klub Seniora,
- Narodowe Czytanie klasyków literatury polskiej,
- Noc w Bibliotece (w tym roku spotkanie miłośników fotografii, poezji),
- Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich, który w tym roku odbył się pod hasłem „*Tradycja zielolecznictwa w Karkonoszach*” i był pretekstem do spotkania w Książnicy Karkonoskiej osób zainteresowanych zdrową dietą i zdrowym trybem życia.

Na II p. Biblioteki w przestronnych i nowoczesnie zaaranżowanych wnętrzach, stworzyliśmy miejsce przyjazne Czytelnikowi, gdzie można posiedzieć w wygodnym fotelu czytając prasę, albo po prostu spotkać się i porozmawiać.

Zmiany w funkcjonowaniu współczesnych mobilnych bibliotek, to indywidualizacja usług. Obserwujemy przejście od nacisku na zbiory do nacisku na usługi. Czytelnik to klient, a biblioteka ma obowiązek dostarczania informacji wszędzie i o każdej porze.

Klasyczne usługi biblioteczne mogą odbywać się poza biblioteką. Natomiast bibliotekarz jest przewodnikiem w zakresie umiejętności cyfrowych, informacyjnych użytkownika.

Interesującą propozycją, wydaje się tu być, popularna w USA i Skandynawii usługa „wypożycz sobie bibliotekarza”. Czytelnik poprzez formularz zgłoszeniowy na stronie internetowej może „wynająć” bibliotekarza na określony czas i jest on wtedy tylko do jego dyspozycji. Najczęstsza tematyka tych spotkań:

- jak korzystać z katalogów on-line,
- z zasobów cyfrowych, programów Word, Excel,
- jak założyć pocztę elektroniczną,
- jak napisać CV,
- jak korzystać z urządzeń mobilnych. Inny przykład indywidualizacji usług to zapisy online do biblioteki przez stronę internetową, za pośrednictwem Facebooka, czy w przestrzeni pozabibliotecznej (festyn lokalny, galeria handlowa).

W Książnicy Karkonoskiej również proponujemy np. :

- w ramach projektu Latarnicy Polski Cyfrowej – indywidualne bądź w małej grupie, szkolenia dot. korzystania z komputera, Internetu,
- indywidualne konsultacje bibliograficzne dla maturzystów,
- zakupy nowości na życzenie Czytelnika,
- możliwość pracy w kabinie do pracy indywidualnej.

Technologie mobilne wkraczają także do bibliotek dla dzieci. Nośniki elektroniczne mogą wspierać, uzupełniać rozwój dziecka, ale najważniejsza jest zawsze książka. Zagrożenia związane są. ze zbyt intensywnym i zbyt wczesnym korzystaniem przez dzieci z komputerów, smartfonów, tabletów. Pojawia się niebezpieczeństwo dotyczące ich negatywnego wpływu na umiejętność czytania, rozwój poznawczy, motoryczny, opóźnienia w mowie szczególnie u najmłodszych dzieci. Zaleca się zaniechanie ekspozycji dzieci na media (TV, Internet, gry komputerowe, smartfony, tablety) do ukończenia przez nie 2 lat. Później nie dłużej niż 2 h dziennie. Naturalnie narzędzia elektroniczne mogą też wspierać rozwój umiejętności w procesie alfabetyzacji dzieci. Rola bibliotekarza jest tu ogromna, jego rekomendacja, rada, wskazówki dla rodziców, nauczycieli i samych dzieci (warsztaty, rekomendacje na stronie internetowej biblioteki, edukacja medialna).

Podsumowując: współczesna biblioteka nie jest przestrzenią zasobów, ale bardziej przestrzenią użytkowników. Zasoby są wszędzie, lecz nie kolekcja jest dzisiaj najważniejsza, ale dostęp do niej w przestrzeni wirtualnej. Zmieniła się funkcja Biblioteki. Mamy natłok informacji. Rolą współczesnego bibliotekarza jest funkcja przewodnika w świecie wiedzy.

Ewa Milińska
JCLiER Książnica Karkonoska